

Franská říše

Raný středověk - období evropských dějin od **5. do 11. století**. Změny na mapě Evropy vyvolalo **stěhování národů (pohyb germánských a slovanských kmenů ve 4. až 7. st.)**, které přispělo k rozpadu antické římské říše a civilizace a zrodu středověké křesťanské společnosti. Tento přerod byl dokončen po roce 1000. **Poté nastal vrcholný středověk (11.-14. století)**.

Frankové

Byli nejstabilnějším z **germánských kmenů**. Po ukončení stěhování národů se usadili na území dnešního Německa, Belgie, Holandska, Švýcarska a Francie. Frankové vedení **králem Chlodvíkem** (z rodu Merovejců) vytvořili **velký státní celek, který se měl stát nejvíce životaschopnou říší, vzniklou v období stěhování národů**.

Ve Franské říši se v období 5. až 10. století vystřídaly 2 vládnoucí dynastie – Merovejci a Karlovcí.

Frankové **si podrobili původní obyvatelstvo a přisvojili si půdu**. Na tomto území poté docházelo k **feudalizaci**. **Feudalizace** byla spojena s přijímáním **křesťanství – christianizace obyvatelstva**. (Křesťanství nahrazovalo původní náboženství). **S šířením nové víry byl spojen rozvoj křesťanské vzdělanosti a kultury a také víry v bohem dané postavení člověka ve společnosti – „král a vrchnost jsou pány z Boží vůle“.**

Struktura společnosti

Na vrcholu společnosti stál **král** - byl **nejmocnějším a nejbohatším mužem v zemi, reprezentoval středověký stát, měl soudní pravomoc a vydával zákony**. Svou moc prosazoval **pomocí vojska** (královské vojenské družiny) a **úřednictva**. **Vládnoucí vrstvu** dále tvořili **velcí vlastníci půdy – šlechta a církev**. Spodní vrstvy společnosti tvořili **řemeslníci, obchodníci a rolníci**, kteří se postupně stávali **poddanými** (ekonomicky závislími na majiteli půdy).

Feudalizace společnosti – vznikla **vládnoucí vrstva válečníků (velkých vlastníků půdy)**, kteří mezi sebou byli **propojeni feudálně vazalskými svazky**. **Vazal** bylo označení pro **osobu, které lenní pán (vrchní vlastník) propůjčil léno k užívání**. **Lénem** mohla být **půda, úřad, hodnost nebo právo**. **Vazal měl právo léno užívat jen se souhlasem lenního pána**, kterému byl navíc **vázán řadou povinností**, například poplatky či vojenskou službou. **Souhrn povinností vazala vůči lennímu pánu se označoval jako „věrnost“ a jejich porušení bylo důvodem k odnětí léna**. Systém lenních závislostí se poprvé objevuje **ve Franské říši za vlády dynastie Karlovců** a postupně se prosadil v celé Evropě.

Podle latinského výrazu pro léno - feudum se celý systém i středověká společnost označují jako feudální.

Hospodářství

Centrem hospodářského života byly **panské dvory**. Půda feudálních statků byla obdělávána **rolníky, kteří byli ekonomicky závislí na vrchnosti (poddaní) a často i osobně závislí na vrchnosti (nevolníci-nesvobodní, nemohou volně měnit místo pobytu)**. **Za propůjčení půdy rolníci odváděli rentu** – v úkonech (ROBOTA) nebo v plodinách (NATURÁLNÍ RENTA).

Většina obyvatel žila na venkově, a proto **zemědělská výroba převažovala nad řemeslnou**. Obdělávání polí bylo značně primitivní a přinášelo jen **malé výnosy**. Užíval se **dvojpole systém** (polovina půdy se oseje – polovina leží ladem), který byl postupně nahrazen **trojpolem (úhor – ozim – jař)**.

Systém správy říše

Říše byla rozdělena **na jednotlivé kraje (hrabství, markrabství)**, panovník objížděl říši se svou vojenskou družinou a vykonával kontrolu správy říše. **V 8. století narůstá boj mezi králem a šlechtou o půdu a o pravomoci**.

Po svržení Merovejců nastoupila dynastie Karlovců, jejímž nejvýznamnějším panovníkem byl Karel Veliký (vládl 768 - 814).

Karel Veliký

Karel Veliký **strávil většinu života v čele vojska**, uskutečnil asi 50 vojenských tažení (proti kmenům v Itálii, Sasům, Avarům, Slovanům). **Jeho velkým cílem bylo obnovit Imperium Romanum**. V roce **800 byl Karel Veliký papežem korunován na císaře Říše římské** (nástupkyně říše západořímské). Stal se **vládcem a ochráncem všech západních křesťanů** (latinského křesťanství).

Přínos Karla Velikého :

- vytvořil **největší říši raného středověku**
- provedl **reformy správní a ekonomické** – sjednotil daně a cla, míry a váhy, zavedl jednotnou měnu
- usiloval o **obnovu kulturního života a vzdělanosti** v Evropě - **Karolínská renesance**
- vybuďoval **sidelní město Cáchy**

Karolínská renesance (znovuzrození vzdělanosti)

Karel Veliký se pokusil navázat na antickou vzdělanost, a proto se jeho dvůr stal střediskem, kde se scházeli nejslavnější učenci středověku. Karel zakládal a podporoval školy při kláštorech, usiloval o rozšíření základní znalosti čtení a psaní. Psalo se zjednodušeným písmem - karolínskou minuskulou (malá písmena). Ve školách vznikaly rukopisy zdobené miniaturami. Po Karlově smrti sepsal učenec a básník Einhard jeho životopis. Významné stavby Karolínské renesance: Katedrála Panny Marie v Cáchách, císařský palác v Cáchách.

Rozdělení Franské říše - 843

Po smrti Karla Velikého dochází k úpadku Franské říše. Vládne jeho syn Ludvík I. Pobožný, který bojuje se svými 3 syny o moc. V roce 843 rozdělila Verdunská smlouva Franskou říši mezi Ludvíkovy syny na Východofranskou, Středofranskou a Západofranskou říši. Ty se staly základem nových středověkých říší - z říše Západofranské vzešla Francie, z Východofranské říše vzniklo Německo, Středofranská postupně zanikla a byla rozdělena mezi 2 zbývající.

Východofranská říše

Prvním vládcem Východofranské říše byl Ludvík II. Němec, který říši rozšířil směrem na východ. Bojoval i proti Velké Moravě. V roce 911 zemřel poslední vládce z rodu Karla Velikého (Ludvík Dítě) a moc zůstala v rukou feudálům. Ti si zvolili za krále saského vévodu Jindřicha I. Ptáčníka, který v roce 929 zavázal knížete Václava (sv.) k platbě „tributu pacis“ (poplatku za mír).

Jeho syn Ota I. byl v roce 962 v Římě korunován na císaře, čímž vznikla Svatá říše římská (nové pojmenování pro říši východofranskou).

Svatá říše římská - císařem Svaté říše římské se mohl stát jen německý král, císař byl korunován v Římě

- císaře volilo 7 kurfiřtů
- nejednotný stát – složen z velkého množství státeků a svobodných měst ...
- existence 962 až 1806, české země byly součástí říše téměř po celou dobu její existence

Otázky k tématu Franská říše

1. Které období evropských dějin označujeme jako raný středověk?
2. Vysvětlete, co bylo tzv. stěhování národů ve 4. až 7. století!
3. Kdo byli Frankové?
4. Které dynastie postupně vládly ve Franské říši?
5. Vysvětlete, co se dělo během christianizace obyvatelstva Franské říše!
6. Vysvětlete přínos christianizace pro společnost Franské říše!
7. Od čeho je odvozen název feudální společnost?
8. K jakým změnám dochází ve společnosti během její feudalizace?
9. Co mohlo být považováno za léno?
10. Jaké systémy obdělávání polí se užívaly v raném středověku?
11. Vysvětlete rozdíl v postavení rolníků, pokud byl – poddaným nebo nevolníkem!
12. Který panovník je považován za nejvýznamnějšího krále dynastie Karlovců?
13. Který letopočet je označován za počátek existence nově vzniklé Říše římské západních křesťanů?
14. Kdo byl korunován prvním císařem Říše římské?
15. V čem spočívá přínos Karla Velikého?
16. Co se označuje jako Karolínská renesance?
17. Co je Karolínská minuskula?
18. Uveďte nejvýznamnější literární památku Karolínské renesance!
19. Uveďte nejvýznamnější stavbu Karolínské renesance na sever od Alp!
20. Uveďte vnitřní příčiny vedoucí k rozdělení Franské říše v roce 843!
21. Jaké důsledky měla Verdunská smlouva pro Franskou říši?
22. Které nové středověké státy jsou nástupnickými státy Franské říše?
23. Jaké pojmenování se užívá pro Východofranskou říši od 10. století?
24. V jakém časovém rozmezí existovala Svata říše římská?
25. Jaké podmínky musel splňovat uchazeč o korunu císaře Svaté říše římské?